

Fylkesmannen i Aust-Agder

Norges vassdrags- og energidirektorat

Postboks 5091, Majorstua

0301 Oslo

Deres ref.
201500861-5 , 201107538-13,
201205185-7, 201300133-6,
201300163-8, 201

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2015/1666 / FMAAFKR

Dato
03.07.2015

Høringsinnspill med innsigelse: «Småkraftpakke Otra - søknad om løyve til å bygge sju småkraftverk i Bygland, Bykle og Valle kommuner»

Fylkesmannen fremmer innsigelser til Flårendsfossen kraftverk og Bjørnevatn kraftverk i Valle kommune. Flårendsfossen kraftverk inngår i en vannstrekning som er prioritert innkalt inn til revisjonsbehandling i vannforvaltningsplanen. En utbygging av et småkraftverk i Flårendsfossen vil motvirke effekten av tiltakene for reetablering av den relikte lakseforekomsten (bleka) i øvre Otra. Bjørnevatn kraftverk er planlagt i et særlig viktig og godt dokumentert trekkområde for villrein. Utbygging av Bjørnevatn kraftverk kan etter Fylkesmannens vurdering bidra til at den samlede belastningen på trekkområdet blir så høy at det er risiko for at trekket på sikt stenges av, som igjen vil kunne føre til at antallet dyr på heia blir kraftig redusert pga. mangel på tilgjengelig vinterbeiteområder. Tiltaket er i strid med retningslinjene i Heiplanen.

Tveteråni kraftverk er lokalisert i et område av Otra med relativt lite inngrep. Inntil det er gjennomført en mer systematisk utredning av samlet belastning for området ber Fylkesmannen om at det ikke gis konsesjon i denne fasen.

For Melefallet II småkraftverk i Bygland, Veringsåe kraftverk i Bykle kommune samt Uppstad kraftverk og Straume kraftverk i Valle kommune har vi konkrete merknader vi ber NVE ta hensyn til i den videre konsesjonsbehandlingen.

Vi viser til brev datert 07.04.15 om tillatelse til å bygge sju småkraftverk i Bygland, Bykle og Valle kommuner i Aust-Agder. NVE har sendt søknadene samlet på høring. NVE har satt høringsfrist til 7.7.2015 og har berammet sluttbefaringer før de tar sine endelige beslutninger i september.

Fylkesmannen vurderer generelt småkraftutbygging som positivt, både for Setesdalsregionen og for fylket som sådan. Utbygging vil bidra til verdiskaping og utnytte naturgitte fortrinn for produksjon av fornybar energi, og samsvarer godt med målsettingen i Regionplan Agder 2020. Samtidig har småkraftverk uheldige effekter på naturmiljøet og annen verdiskaping. Dette skal også hensyntas. I vårt innspill summerer vi først opp kommentarer som gjelder for flere av, eller for alle, kraftverkene. Så greier vi noe mer ut om problemstillinger knyttet til de enkelte kraftverket.

Fylkesmannen har innsigelsesrett i høringsperioden. De ulike vannforekomstene er ikke befart våren 2015 på grunn av mye snø i området. Fylkesmannen varsler derfor at det kan komme tilleggsmomenter i forbindelse med sluttbefaringen i september.

1 Fylkesmannens fokusområder og generelle innspill som gjelder for flere av eller alle kraftverka

Olje- og energidepartementet (OED) utarbeidet i 2007 «Retningslinjer for små vannkraftverk». Målet med retningslinjene er å styrke grunnlaget for en helhetlig vurdering av konsesjonssøknader for små vannkraftverk og gjøre denne prosessen mer effektiv og forutsigbar for utbyggere, myndigheter og samfunnet for øvrig. Det er ikke utarbeidet en samlet belastningsanalyse for Aust-Agder. Fylkesmannen har derfor vurdert de enkelte kraftverkene ut fra generelle kriterier/retningslinjer og ut fra en vurdering av mulig/sannsynlig konfliktnivå (jfr punkt 1 i OED 2007 rapport s. 6). I vår vurdering av sakene har vi hatt et spesielt fokus på sårbare arter (fisk og villrein), naturtyper, friluftsliv og landskapspåvirkninger.

Vurderingene er også utført i forhold til vannforskriften og naturmangfoldloven. Formålet med disse er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene og omkringliggende landareal.

1.1 Vannforskriften og regional plan for vannforvaltning

Vi mener søknadene er mangelfulle mht. vurderinger etter vannforskriften og regional plan for vannforvaltning. Vurderingene må derfor gjøres som en del av konsesjonsbehandlingen.

Regional plan for vannforvaltning for region Agder er vedtatt i alle fire berørte fylkesting (<http://www.vannportalen.no/vannregioner/agder/plandokumenter11/planperioden-2016---2021/>). Vannforvaltningsplanen skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionen, jmfør vannforskriften § 29 siste ledd. Som beskrevet i planen er konsekvenser av vannkraftregulering den nest største påvirkningen på vann i region Agder. Kun forsursproblematikken er større. Begge et satt som prioriterte tema i planen.

Det er angitt flere tiltak i forhold til vannkraft. Disse er rettet inn mot konsesjonsbehandling etter § 66 i vannressursloven av kraftverk uten konsesjon, utredning av miljøtiltak, inkludert miljøbasert vannføring, kartlegging av konsesjoner hvor det kan gjennomføres miljøtiltak uten revisjon samt tiltak knyttet til friluftsliv og en helhetlig vurdering av effekter på og innenfor vannforekomsten samt tilstøtende vassdragsenheter. I første planfase ble fokus satt på kraftverk innenfor anadrom strekning av elvene. I kommende planperiode vil andre kraftverk prioriteres i forhold til tiltak. Vi mener det er viktig at de samme vurderingene gjøres ved utbygging av nye kraftverk, slik at det ikke blir nødvendig med nye evalueringer i neste planfase. Det er gjort noe miljøvurdering i søknadene, men disse er ikke knyttet opp mot de regionale planene eller vannforskriften. Dette er klart uheldig. Samlet gir ikke søknadene nok informasjon til at de kan vurderes i forhold til vannforskriften.

Vi minner om at vilkårene i vannforskriftens § 12 må oppfylles dersom det er fare for at miljømålene ikke nås eller tilstanden forringes. Vi kan ikke se at dette er vurdert i søknadene; dog konkluderes det normalt med moderat påvirkning. Moderat påvirkning her vil innebære en redusert miljøtilstand. Effekten av tiltakene på miljøtilstanden må vurderes, og dersom det er fare for at tiltaket forhindrer måloppnåelse i forhold til dagens mål, eller at tilstanden vil forringes, må vilkårene i § 12 oppfylles. Vi viser i den forbindelse også til regional plan for vannforvaltning for vannregion Agder sin omtale av § 12 under kap. 4.4 i planen.

Dagens miljømål ble satt under utarbeidelsen av regional plan for vannforvaltning og er beskrevet under kap. 4 i planen: «Flere steder er det blitt satt mål om å sikre fiskens frie vandring. Dette innebærer å gjenopprette fiskens naturlige vandringsveier forbi menneskeskapt hindringer. Dette gjelder innlandsfisk, laks og sjørret og ål. Det er store miljøgevinster å hente på dette. I områder hvor det er problemer med krypsivvekst og sedimentering foreslås det å gjøre mottiltak mot dette.» Miljømål for de enkelte vannforekomstene finnes i Vann-Nett. Noen vannforekomster har spesielle miljømål, andre har standard miljømål om god tilstand innen 2021. Der miljømål ikke er definert, så gjelder standard miljømål.

1.2 Fisk og fiske

Det er et stort konfliktpotensial mellom småkraftutbygging og vassdrag med vandrende fisk. Retningslinjene fra OED spesifiserer kun sjøvandrende fisk. Det er ikke sjøvandrende fisk i øvre Otra. Man har derimot en unik bestand av reliktlaks (bleke). I dag finnes det kun en annen forekomst av reliktlaks i Norge (i Namsen). Det opprinnelige utbredelsesområde for bleka i Otra strakk seg fra Kilefjorden i sør til Hallandsfossen i nord. På slutten av 1960-tallet skjedde det et bestandssammenbrudd, sannsynligvis forårsaket av Brokke-reguleringen og en forverret forsureningsituasjon. Bleka har stor nasjonal verdi. Dette gjenspeiler seg i redningsaksjonene og tiltaksprogrammene som ble igangsatt utover på 1970-tallet og som fortsatt pågår. Flåren kraftverk vil ha vesentlig og negativ betydning for bleka. Det antas at de andre kraftverkene ikke vil påvirke bleka direkte, men det må gjennomføres tiltak som sikrer at gassovermetning ikke forekommer nedstrøms kraftverkene og inn i Otra (jfr. Brokke og bekkeinntak).

Deler av øvre Otra har vært lite påvirket av sur nedbør. Her overlevde de opprinnelige fiskebestandene i bekker/innsjøer. Disse bestandene av fisk har i dag stor regional verdi ved at de representerer unike bestandstilpasninger samt genetisk integritet. Dette er egenskaper som gikk tapt i de delene av Otra som ble berørt av forsurening. Tap av ytterligere genetisk integritet må unngås. Tiltak som sikrer to-veis vandring og forhindrer at kraftverksturbin fremstår som vandringsrute må inngå i konsesjonskravene. Dette anser vi som et fornuftig effektiviseringstiltak framfor kun å vise til at Fylkesmannen kan gi pålegg om tilrettelegging etter standard naturforvaltningsvilkår dersom det gis konsesjon.

I de sju småkraftsakene er innlandsaure et sentralt tema i fire av sakene mens bleke er avgjørende i en sak. I OED sine retningslinjer for små vannkraftverk gis vassdrag med anadrom laksefisk og store fiskeinteresser stor verdi. Innlandsørret og bleke er ikke verdsatt. Bleka har stor nasjonal verdi (jfr Miljødirektoratet). Innlandsørret har også stor verdi, men antall bestander gjør at ingen enkeltforekomst vil ha avgjørende betydning.

1.3 Biologisk mangfold

Ål er ført opp i både norsk og internasjonal rødliste over truede arter og er kategorisert som kritisk truet. Selv om vi ikke kan utelukke at det fantes ål i øvre Otra før kraftverksutbyggingen, er det lite sannsynlig at det vil forekomme ål nord for Byglandsfjorden før det er igangsatt tiltak ved samtlige kraftverk sør for Byglandsfjorden. Ålens utbredelse i Norge er delvis knyttet til høyde over havet (moh). Ca. 60 % av innsjøene med registrert forekomst av ål ligger < 100 moh. samtidig som det er registrert ål i innsjøer høyere enn 400 moh. Historisk utbredelse til ål innenfor Otravassdraget er ukjent. Byglandsfjorden ligger på 203 moh. Sannsynlighet for at ål berøres av kraftverk i øvre Otra er små, men kan ikke utelukkes. Det er mulig å etablere tiltak ved kraftverksinntakene som både vil beskytte ål og annen vandrende fisk.

Det er ingen kjente forekomster av elvemusling i området. Det tas følgelig ikke hensyn til disse. Det er gitt mangelfulle opplysninger om evertrebrater i søknadene. Andre rødlistearter er derfor ikke vurdert her.

1.4 Villrein

Gjennom Bern-konvensjonen har Norge påtatt seg en klar forpliktelse til å ta vare på Europas villrein. Villreinstammen i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiene og Setesdal Austhei utgjør den sørligste forekomsten av denne arten. Globalt sett er villrein ikke truet som art, likevel har den generelle samfunnsutviklingen ført til en økende fragmentering av villreinens leveområder i Sør-Norge. Med bakgrunn i dette er det derfor økt fokus på arealforvaltning, og å hindre fragmentering av leveområder, for å ta vare på villrein som art på lang sikt.

På oppdrag for Klima- og miljødepartementet har Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland og Hordaland fylkeskommuner utarbeidet Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (Heiplanen, endelig fastsatt 14.06.2013).

I Heiplanen er hovedmålet at «det skal fastsettes en klar grense for et Nasjonalt villreinområde (NVO) som ivaretar villreinens arealbruk til ulike årstider. Det skal fastsettes retningslinjer og føringer for en helhetlig arealforvaltning i områder som også ivaretar lokalsamfunnenes behov for en langsiktig positiv utvikling». I NVO skal villreinens interesser tillegges stor vekt. I de generelle retningslinjene står det «*alle saker skal villreinens interesser vurderes opp mot planen/søknaden/tiltaket, og konsekvensutredning skal gjennomføres på relevant plannivå. Oppdatert villreinkunnskap skal ligge til grunn for vurderingene*». I forhold til Kraft står det:

- *«Nye eller utvidelse av eksisterende kraftanlegg eller kraftlinjer bør unngås.*
- *Unntak kan gjøres for tiltak som ikke innebærer vesentlig negativ betydning for villreinen. Disse vurderingene forutsettes avklart gjennom konsekvensutredninger etter relevant lovverk.»*

I hensynssone villrein gjelder i stor grad de samme retningslinjene som i NVO, men det kan likevel tillates noe mer aktivitet. I forhold til kraft gjelder de samme retningslinjene i hensynssone villrein som i NVO. I retningslinjene for hensynssone trekkområde står det:

- *«Det skal ikke godkjennes byggetiltak som kan stenge av eller forverre dagens situasjon i disse trekkområdene.*
- *Det skal så fremt det er mulig, ikke tillates aktivitet som fører til unødvendig forstyrrelse når reinen trekker.*
- *Ved evt. planer om utviding, opprusting, omlegging eller endring av åpningstider mm av eksisterende veganlegg, skal det legges vekt på å bedre situasjonen for villreinens trekk gjennom tunnelløsninger, andre tekniske løsninger, merking, informasjon, brøyterutiner og andre tiltak. Tiltak som kan forverre villreinens trekk tillates ikke.»*

1.5 Landskap og friluftsliv

Det generelle inntrykket av de innkomne utredningene er at det burde vært lagt mer vekt på å kartlegge verdier knyttet til friluftslivinteresser. I noen tilfeller vil små kraftverk kunne redusere bruks- og rekreasjonsverdien av et område, for eksempel ved at lokale bade- og fiskeplasser blir berørt. Reduksjon av vannføring samt gjengroing vil også visuelt sett være negativt for friluftsopplevelsen langs slike vassdrag. I følge OED sine retningslinjer er de fleste konfliktene ofte knyttet til vassdraget som landskapselement og opplevelsesressurs i friluftssammenheng. Retningslinjene sier at inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av viktige landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås.

Som for våre andre fokusområder, gjelder det også for landskapet at selv om konsekvensene av en enkeltutbygging er liten, så kan de samlede negative konsekvensene bli store. I vassdrag som allerede er påvirket av utbygging må dette ligge til grunn ved konsesjonsbehandlingen.

På grunn av snøforholdene våren/forsommeren 2015 har vi ikke gjennomført en befaring i forkant av denne høringen. Flere av søknadene vil berøre bekker som utgjør et sannsynlig synlig element i landskapsbildet. Veien fra Kristiansand til Hovden er en viktig turiståre, hvor det visuelle har stor attraksjonsverdi. Dette må tillegges vekt der fravær av bekkeløp reduserer kvaliteten på denne opplevelsen. Vi vil komme tilbake til dette før sluttbefaringen.

2 Fylkesmannens vurdering av de enkelte kraftverka

2.1 Væringsåni Veringsåe Kraft AS, Bykle kommune:

Veringsåe kraftverk vil utnytte et fall på 56 m fra inntaket på 910 moh. Inntaksrøret blir 580 meter langt og er planlagt nedgravd på hele strekningen. Det må bygge ny permanent veg for tilkomst til kraftstasjonen en midlertidig veg langs rørgata opp til vanninntaket. Kraftverket vil ha en installert effekt på 1,83 MW og en produksjon på 5,4 GWh årlig.

Fisk

Ut fra lokalisering samt vannkjemi er det god grunn til å anta at den opprinnelige fiskebestanden er intakt. Et kraftverk innenfor denne vannforekomsten vil påvirke genetisk integritet samt fiskeproduksjon og dermed mulighetene til å utøve et fiske. Samtidig vil biologisk mangfold gå tapt. I søknaden hevdes det at fiskens muligheter for to-veis vandring innenfor vannforekomsten er begrenset allerede i dag som følge av fossefall omtrent midtveis i tiltaksområdet. Det er ikke mulig å identifisere denne strekningen ut fra kart. Fylkesmannen vil likevel ikke gå mot kraftverk her som følge av at det er relativt mange fiskeforekomster innenfor denne delen av Otra som har intakte fiskebestander. Området er samtidig sterkt påvirket av ulike inngrep allerede i dag. Den samlede belastningen på området er følgelig stort. Et kraftverk til i Væringsåni vil ikke øke belastningsnivået på regionen.

Det er ikke angitt fisketiltak utover minstevannføring. Dersom kraftverket bygges forventer vi at det her benyttes inntaksløsninger som sikrer fiskens frie to-veis vandring (finrister/coanda mm).

Spesifikk avrenning er i søknaden angitt til 57,0 l/s/km² mens det for regineenheten 021.JAZ er angitt en avrenning på 49,9 l/s/km² for perioden 6190. Det er uklart om denne forskjellen har betydning for fisk eller ikke, men forskjellen er stor nok til å ha betydning for lavvannføring mm.

Villrein

Området ligger i leveområde for villrein og delvis innenfor "Hensynssone nasjonalt villreinområde" i Heiplanen. Dersom det tas nødvendige villreinhensyn i anleggsfasen og i driftsfasen ligger det til rette for tiltaket kan gjennomføres uten vesentlig negativ betydning for villrein. Forutsetningen for unntak fra retningslinjene om å unngå inngrep vurderes derfor å kunne være til stede.

Landskap og friluftsliv

Vassdraget er preget av fossefall og stryk, og reduksjon av vann vil visuelt sett være negativt for friluftsopplevelsen langs vassdraget. Som beskrevet i utredningen er det en T-merket (DNT) sti noe nordøst for Væringsåni som går på høydedraget innover dalen i nordvestlig retning før stien svinger i mer vestlig retning på nordsiden av Væringsvatnet. Det bør vises spesielt hensyn til friluftslivinteresser i områder hvor det er tursti merket med DNT sitt «varemerke». Det primære i denne saken og i forhold til friluftsliv er at det sikres en minstevannføring som er tilstrekkelig stor til å opprettholde Væringsåni som landskapselement og at det gjøres avbøtende tiltak slik at evt. naturinngrep (som nedlegging av rørledninger m.m.) så godt som mulig gjøres usynlig i terrenget. Ikke alle benytter seg av stinettverket til DNT og det derfor nødvendig at avbøtende tiltak i forbindelse med terrenginngrep gjennomføres langs hele berørte strekning.

Området er i dag godt egnet for friluftsliv, men berørte område er lite besøkt. I Hovdenområdet finnes det flere utfartsområder som har samme eller bedre kvaliteter enn aktuelle område, og samtidig har bedre tilkomst. Det er likevel viktig å påpeke at det er et nasjonalt mål å ivareta og utvikle slike områder slik at de blir sikret for dagens og for framtidige brukere.

2.2 Tveiteråni kraftverk - Clemens Kraft AS, Bykle kommune

Tveiteråni kraftverk vil utnytte et fall på 170 m fra inntaket på 801 moh. Inntaksrøret vil bli 1700 meter langt og er planlagt nedgravd på hele strekningen. Det må bygges ny permanent veg for tilkomst til kraftstasjonen på 350 m og en midlertidig veg langs rørgata opp til vassinntaket. Kraftverket vil ha en installert effekt på 1,9 MW og produksjon på ca. 4,1 GWh årlig.

Fisk

Ut fra lokalisering, samt ut fra Raddums forsuringsindeks 2 og forsuringsindikatoren ANC er det rimelig grunn til å forvente at den stedeagne fiskebestanden er intakt. Det kan ikke vandre fisk opp fra Otra og inn i Tveiteråni. Fiskebestanden er således unik og stedeagen for vannforekomsten. Strekningen som vil få en minstevannføringsstrekning på 1700 m. Dette vil ha en klar negativ innvirkning på fisk innenfor vannforekomsten.

Vannforekomsten ligger i en del av øvre Otra som har relativt få inngrep i dag. Kraftverk med påfølgende tap av en fiskebestand vil redusere delområdet genetisk integritet og verdi i forhold til fiske. Dette ser vi på som svært uheldig. Inntil det er gjennomført mer systematiske utredninger av samlet belastning av kraftverk og andre inngrep i øvre Otra ber Fylkesmannen om at det ikke gis konsesjon i denne fasen.

Det er ikke angitt fisketiltak utover minstevannføring. Dersom kraftverket bygges forventer vi at det her benyttes inntaksløsninger som sikrer fiskens frie to-veis vandring (finrister/coanda mm).

Landskap og friluftsliv

Vassdraget har strekninger med svaberg, kulper og strykpartier og reduksjon i vannføring vil visuelt og bruksmessig være svært negativt for friluftsopplevelsen langs denne delen av vassdraget. Over tid vil vegetasjon endres og således kan bruks- og rekreasjonsverdien av område for friluftsliv reduseres. Deler av terreng langs vassdrag er forholdsvis utilgjengelig. Tursti krysser elva enkelte steder. Fravær av vann i bekken vil innebære et tap av et synlig naturelement langs Otra. Nettilknytning vil skje via luftstrekking på ca. 350 meter, vil kunne være visuelt skjemmende om disse ligger eksponert til.

2.3 Bjørnevatn kraftverk, Clemens Kraft AS, Valle kommune:

Bjørnevatn kraftverk vil utnytte et fall på 83 m fra inntaket på kote 764. Inntaksrøret blir 1100 meter langt og er planlagt nedgravd hele strekningen. Det må bygges ny permanent veg for tilkomst til kraftstasjonen og midlertidig veg langs rørgata opp til vanninntaket. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,0 MW og en produksjon på 6,2 GWh årlig.

Fisk

Kraftverket vil berøre innlandsørret. Den opprinnelige fiskebestanden er sannsynligvis intakt, men berørt av nedenforliggende bekkeinntak. Et kraftverk vil øke belastningen på den stede fiskebestanden. Samlet belastning i dag, sammen med andre naturlige vandrinnsbarrierer i området gjør at denne fiskebestanden ikke betraktes som særlig bevaringsverdig. Det er ikke angitt fisketiltak utover minstevannføring. Dersom kraftverket bygges forventer vi at det her benyttes inntaksløsninger som sikrer fiskens frie to-veis vandring (finrister/coanda mm) for å sikre at det fortsatt er fiskemuligheter i området.

Villrein

Tiltaket er i strid med Heiplanen hvor området inngår i "Hensynsone villrein" og "Hensynsone trekkområde". Dette er et "spesielt viktig" (Naturbase) og godt dokumentert trekkområde for villreinen. Bjørnevatnsområdet er en flaskehals for vårtrekk for villreinen på Setesdal Austhei. Vinterstammen i dette villreinområdet på 2370 km² teller for tiden drøye 1800 dyr. Vinterbeitene er nord på Austheia, mens de fleste simlene trekker sørover på seinvinteren til kalveområdene sør for Bjørnevatn (områdene rundt Mjåvatn og Straumsfjorden er mye brukt). Trekket går hovedsakelig vest for Bjørnevatn i området hvor småkraftverket er planlagt. Reinen trekker nordover på seinsommeren og tidlig høst, men da i langsommere tempo og langs mindre definerte trekkruiter. Områdene vest for Bjørnevatn er viktige her.

Etableringen av Rv 45 på 1960-tallet, og en stadig ekspanderende hyttebygging fra 1970-tallet og fremover har lagt hindringer for tidligere brukte trekkruiter. Godkjente hytteplaner og påregnelig utbygging både øst og vest for Bjørnevatn utgjør en økende trussel for villreintrekket.

Området vest for Bjørnevatn er i dag viktig for bestandsstørrelse og arealbruk for hele villreinstammen på Setesdal Austhei. Ved ett brudd i trekket vest for Bjørnevatn vil villreinens arealbruk på heia endres kraftig. Dette vil være meget alvorlig for villreinstammen, og antallet dyr på heia vil trolig bli kraftig redusert pga. mangel på tilgjengelig vinterbeiteområder.

Fylkesmannen vil spesielt vise til retningslinjene for hensynsone trekkområde i Heiplanen. Der står det: «*Det skal ikke godkjennes byggetiltak som kan stenge av eller forverre dagens situasjon i disse trekkområdene.*» Det omsøkte tiltaket er, etter vår mening, et tiltak som kan stenge av og uten tvil vil forverre dagens situasjon i trekkområdet ved Bjørnevatn.

Det bør derfor ikke gjøres ytterligere terrenginngrep eller genereres mer ferdsel til dette området. Fylkesmannen vurderer at småkraftverket kan bidra til vesentlige ulemper for villreinstammen på Setesdal Austhei. Ut fra konfliktene med Heiplanen og villreinens trekkområde fremmer Fylkesmannen innsigelse til dette tiltaket.

Landskap og friluftsliv

Området er mye brukt i tursammenheng, og det er nevnt at to stier som starter ved fv. 45 krysser Vasstøylåni. I et friluftslivsperspektiv er den primære utfordringen her at opplevelsen av Edlandsfossen som et naturskjønt element i landskapet blir sterkt redusert ved tapt vannføring. Reduksjonen i

vannføring før og etter etablering av kraftstasjonen er radikal og Edlandsfossen vil fremstå som en liten bekk sammenliknet med eksisterende vannføring. Mindre vann i elva vil også påvirke området ovenfor og nedenfor Edlandsfossen som badeplass. Det er derfor viktig å understreke at det i denne sammenheng må tas spesielt hensyn til opplevelses- og rekreasjonsverdien knyttet opp mot det å være nær på en stor og mektig foss. Med hytter i nærområdet til Lisle Bjørnevatn og Vasstøylåni følger bruk av området til det nære friluftslivet. Dette har også en verdi. Dette tema er ikke spesielt godt omtalt i utredningen og må tas høyde for i den videre behandlingen av saken

2.4 Uppstad Kraftverk AS, Valle kommune:

Uppstad kraftverk vil utnytte et fall på 224 m fra inntaket på kote 820. Inntaksrøret blir 1100 meter langt og er planlagt nedgravd på hele strekningen. Det går en permanent veg til planlagt kraftstasjon. Det vil bygges en midlertidig veg langs rørgata opp til vanninntaket. Kraftverket vil ha en installert effekt på 0,994 MW og en produksjon på 5,7 GWh årlig.

Fisk

Vannforekomsten er sannsynligvis ikke fiskeførende. Ingen merknader.

Landskap og friluftsliv

I området er det planlagt et stort antall hytter. Øvre del av området er brukt til jakt og turgåing i sommerhalvåret og skigåing i vinterhalvåret. Bruken av området vil øke når hytten realiseres. Nedre del av området er lite brukt til rekreasjon.

Det er i søknaden antydnet to alternative inntaksplasseringer. Alternativ 2 virker som et dårligere alternativ i forhold til landskaps- og friluftshensyn. Både i forhold til rekreasjon, for de fremtidige hyttene, og at dammens plassering er mer visuelt skjemmende i terrenget.

2.5 Flårendsfossen kraftverk – Otra Kraft AS, Valle kommune:

Flårendsfossen kraftverk er planlagt som et elvekraftverk som vil utnytte eksisterende minstevannføring i Otra. Kraftverket vil nytte et fall på 18 m fra inntaket i eksisterende betongterskel på kote 275. Inntaksrøret blir 950 meter langt og er planlagt som en tunell på hele strekningen. Tilkøst til inntaket vil skje via båt fra Floren. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,9 MW og en produksjon på 10,6 GWh årlig.

Fisk

Kraftverket er planlagt bygd på en strekning som i dag har en minstevannføring knyttet til kraftverk oppstrøms Flåni. Tiltaket i elv ut av Flåni vil være i strid med forslag til regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder (vannforvaltningsplanen). I vannforvaltningsplanen er Otravassdraget ved strekningen Brokke, Hekni, Byglandsfjord prioritert innkrevet til revisjonsbehandling. Denne strekningen er også gitt prioritet 1.1 i den nasjonale rapporten "Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022" (rapport 49:2013, utarbeidet av NVE og Direktoratet for naturforvaltning).

Prioriteringen i forhold til tiltak er delvis motivert ut fra blekas oppvekstområde. Det opprinnelige utbredelsesområde for bleka i Otra strakk seg fra Kilefjorden i sør til Hallandsfossen nord for Flåni. Dersom vann i minstevannføringsløpet nedstrøms Flåni bortføres vil resterende minstevannføringsløp kunne bli en kritisk faktor i forhold til reetablering av bleke oppstrøms Brokke. Dette vil ha klart negative konsekvenser i forhold til den igangsatte bergingsaksjonen for denne nasjonalt viktige fiskeforekomsten. En ytterligere reduksjon i vannføring ut av Flåni vil stride mot blekas særskilte stilling samt vannforskriftens intensjoner. Fylkesmannen fremmer derfor innsigelser mot dette kraftverket.

Landskap og friluftsliv

Hensynet til landskap og friluftsliv er ikke godt nok belyst i søknaden. Nordøst for kraftstasjonen blir det plassert et massedeponi på ca. 32 000m³, fra tunnel og kraftstasjon. Antatt arealbehov er 10 000 m². Deponiet skal arronderes med stedlige masser og vegetasjonen reetableres etter at arbeidene er ferdige. Rapporten burde belyst de konsekvensene dette deponiet har for landskap og friluftsliv.

Marhyl offentlige badeplass ligger på andre siden av elva, og deponiet vil ligge eksponert mot badeplassen. Støy i etableringsfasen samt endring av landskap og vegetasjon kan redusere kvalitetene på dette populære rekreasjonsmålet. Ca. 100 meter sørøst for kraftstasjonen og deponi ligger en skytebane, denne bruken vil ikke endres.

2.6 Straume kraftverk – Straume Kraftverk AS, Valle kommune:

Straume kraftverk vil utnytte et fall på 402 m fra inntaket på kote 653. Det er søkt om å regulere Svartetjønn 2 m. Tilløpsrøret blir 2500 meter langt og er planlagt nedgravd på hele strekningen. Det vil bli behov for en ca. 250 m lang permanent veg inn til inntaket. Eksisterende veg kan brukes som tilkomst til kraftstasjonen. Kraftverket vil ha en installert effekt på ca. 4 MW og en produksjon på 11,7 GWh årlig.

Fisk

I området er det en tett bestand av innlandsørret. Vannkvaliteten er god. Minstevannføringsstrekningen vil bli på 2500 m. Den stedegne lokale bestanden vil påvirkes negativt.

Dersom kraftverket bygges forventer vi at det her benyttes inntaksløsninger som tar hensyn til fiskevandring og som sikrer at fisk ikke går inn i kraftverksturbinen. Fiskedød vil bli synlig nedstrøms kraftverket.

Landskap og friluftsliv

Kvernåni utgjør et synlig landskapselement fra veien. Redusert vannføring vil redusere verdien av dette landskapselementet. Dette må vurderes når de ulike kraftverkene befares.

Utmarka langs Kvernåni og ved Svartetjønn er fine friluftsområder, og brukes særlig sommerhalvåret. Heieveien er viktig adkomst til heiene øst for tiltaksområdet. Arealene langs Otra benyttes til fritidsfiske og annen vannbasert aktivitet. I selve tiltaksområdet er det området særlig populært til turgåing, jakt, fiske og bær- og soppstaking. Fraføring av vann i Kvernåni og regulering av Svartetjønn er visuelt sett negativt for rekreasjonsopplevelsen. Terrenginngrep som etablering av rørgatetrasé vil flere steder ødelegge eller krysse stier og ferdselsårer, men vil sannsynligvis ikke representere noe fysisk hinder etter avsluttet anleggfase. Det er likevel viktig å påpeke at det vil ta flere år før vegetasjonen er reetablert i slike terrenginngrep. For friluftsutøvere er opplevelsen det sentrale, og rekreasjonskvaliteten i dette området vil derfor, i hvert fall i første periode, bli sterkt redusert. Støy og økt trafikk i anleggsperioden vil også ha negativ innvirkning på utøvelse av jakt og andre friluftaktiviteter.

2.7 Melefallet II småkraftverk - Melefallet AS, Bygland kommune:

Melefallet II kraftverk vil forlengje rørgata, bygge et nytt inntak og bygge på kraftstasjonsbygget for Melefallet minikraftverk i Meleåni. Det nye kraftverket vil utnytte et fall på 75 m fra inntaket på 279. Inntaksrøret blir 1080 meter langt og er planlagt nedgravd på hele strekningen. Kraftverket vil ha en installert effekt på 1,6 MW og en produksjon på 4,0 GWh årlig.

Landskap og friluftsliv

Tiltaket er en utvidelse av eksisterende kraftverk. Hvis tiltaket gjennomføres vil eksisterende betongdam fjernes og tilbakeføres til opprinnelig tilstand. Det vil som følge av tiltaket være små negative landskapsendringer i øvre del av tiltaket, da tiltaket her ligger i et tilnærmet utilgjengelig juv. Av samme grunn blir heller ikke friluftsjnteresser berørt i den øvre delen. Utvidelse av eksisterende kraftverk vil være et inngrep i naturen, men dette vil være av mindre betydning. Området i enden av skogsbilvei er brukt av turgåere, blant annet for å se flyvraket som tyskere skøyt ned under krigen. Tømmeropplagsplassen ved siden av kraftstasjonen har og blir brukt av ferierende/turister i bobil, som raster her. Men området er ikke tilrettelagt for dette og eier må rydde etter denne bruken. Nedre del av tiltaket, mot Byglandsfjorden, ligger i et mer åpent og tilgjengelig terreng, men heller ikke her er det gode og mye brukte friluftsområder.

Vi forventer at utbygger pålegges å ta hensyn til bekkeløften i området og tar nødvendige hensyn til slik at terrenginngrepene blir minimale.

Med hilsen

Knut Berg
fung. fylkesmann

Ingunn Løvdal
miljøverndirektør

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Frode Kroglund, telefon: 37017547